

KONCEPCIA PRE PODPORU STARTUPOV A ROZVOJ STARTUPOVÉHO EKOSYSTÉMU V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

ÚVOD

Kľúčom k dlhodobu udržateľnému hospodárskemu rastu a zvýšeniu konkurencieschopnosti je zvyšovanie produktivity založenej na inováciách, ktoré sú značne podporované aktivitami startupov. Startupy sú podnikateľské iniciatívy s vysokým rastovým a inovačným potenciálom, ktoré dokážu naštartovať a dlhodobo podporovať inteligentný a inkluzívny hospodársky rast a tiež prilákať zahraničné investície. Prispievajú k rozvoju odvetví s vysokou pridanou hodnotou, regionálnej a globálnej konkurencieschopnosti a tvorbe zamestnanosti kvalifikovanej pracovnej sily. Rovnako významný prínos predstavujú pri budovaní imidžu Slovenska ako inovatívnej ekonomiky v zahraničí.

Maximálny potenciál startupov možno využiť vytvorením priaznivého legislatívneho a regulačného prostredia, zabezpečením ich prístupu k nefinančným nástrojom a vytvorením vhodného ekosystému a finančných schém pre financovanie kritických fáz života startupov.

Víziou Ministerstva financií Slovenskej republiky (ďalej len „MF SR“), Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len „MH SR“) a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „MŠVVaŠ SR“) je podporiť startupový ekosystém v Slovenskej republike stimulovaním podnikateľského prostredia a systému štátnej podpory, ktoré dokážu aktivovať slovenské subjekty a jednotlivcov s unikátnymi myšlienkami, prilákať zahraničné subjekty s inovatívnymi nápadi, zatriktívniť investovanie do startupov a vytvoriť výnimočný imidž krajiny. Súčasne v širšom kontexte prispieť k posilneniu vzťahu k podnikaniu v radoch širokej verejnosti, a to prostredníctvom prezentovania úspešných príkladov podnikania a realizáciou aktivít zameraných na zvyšovanie motivácie pre vstup do podnikania či presadzovanie podnikania ako kariéernej voľby. Snahou je tiež prispieť k formovaniu spoločnosti, ktorá vníma problémy ako nové príležitosti, je otvorená inováciám a inšpiruje sa novými technológiami.

Koncepcia pre podporu startupov a rozvoja startupového ekosystému (ďalej len „konceptia“) sleduje záujem reagovať na súčasný stav (a existujúce výzvy), zaujať k téme startupov ucelený a koordinovaný postoj a vyhnúť sa tak čiastkovým alebo ad-hoc aktivitám. Prioritou je, aby realizácia štátnej podpory bola v čo najväčšej miere financovaná z európskych štrukturálnych a investičných fondov v súlade s Operačným programom výskum a inovácie (ďalej len „OP Val“).

1. SÚČASNÝ STAV

Podnikateľské prostredie na Slovensku je kreované predovšetkým z radov malých a stredných podnikateľov, ktorí predstavujú až 99,9 % všetkých spoločností, pričom do tejto kategórie spadajú aj startupy. Malé a stredné podniky (ďalej len „MSP“) poskytujú v podnikovej ekonomike pracovné príležitosti pre takmer 75 % aktívnej pracovnej sily a podieľajú sa viac ako 50 % na hrubej produkcii a tvorbe pridanej hodnoty.¹

Súčasne však platí, že od roku 2004 v Európe klesá podiel osôb preferujúcich samostatnú zárobkovú činnosť pred stálym zamestnaním. Kým v roku 2009 bolo podnikanie pre 45 % Európanov prvou voľbou, v súčasnosti sa toto percento znížilo na 37 % a na Slovensku je len na úrovni 33 %. Naopak v Spojených štátoch amerických (ďalej len „USA“), ktoré predstavujú hlavného ekonomického konkurenta Európy, je stále dostatok „podnikateľsky orientovaných“ obyvateľov (51 % z nich preferuje podnikanie pred zamestnaním), nehovoriac o Číne, ktorá je dnes naladená absolútne pro-podnikateľsky (56 % populácie preferuje kariéru podnikateľa).²

¹ SBA, Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2012, dostupné na internete: [Správa o stave malého a stredného podnikania v SR](#)

² European Commission, Flash Eurobarometer, 2012

Novozaložené podniky v Európe rastú okrem toho oveľa pomalšie³ ako v USA alebo v rozvíjajúcich sa krajinách a menej z nich sa tiež dokáže zaradiť medzi najväčšie svetové firmy.

MSP v Slovenskej republike (ďalej len „SR“) tvoria 1,8 % z celkového počtu MSP v rámci Európskej únie (ďalej len „EÚ“). Ich pridaná hodnota z celkovej pridanej hodnoty MSP v EÚ tvorí 0,6 % a tiež vytvárajú 1,2 % pracovných miest zo všetkých MSP v rámci EÚ. Efektívnosť slovenských MSP je v porovnaní s niektorými inými krajinami EÚ nízka.⁴ Tento fakt súvisí aj so štruktúrou, respektíve veľkostnou skladbou slovenských MSP (dominujú mikropodniky a v dôsledku krízy z roku 2008 sa marginalizujú väčšie kategórie podnikov.- počet podnikov nad 9 zamestnancov sa v SR medzi rokmi 2008 a 2012 znížil o 51 %). Navyše sa MSP v SR vyznačujú nízkou úrovňou výdavkov na výskum a vývoj ako aj nízkou úrovňou produktivity, čo súvisí aj s tým, že doterajšie politiky sa orientovali najmä na dovoz technológií⁵ a absentovali iné typy podpory.

Kritickým je tiež faktor udržania sa nového podniku na trhu. V Slovenskej republike je dlhodobou zaznamenanou vysokou mierou zániku podnikov, v roku 2010 podľa údajov Eurostatu predstavovala miera prežitia podnikov po 3 rokoch od vzniku len 41,7 % (priemer krajín Európskej únie je pritom 56,1 %), čo radí Slovensko na predposledné miesto v rámci EÚ.⁶

Podľa kvalifikovaných odhadov existuje na Slovensku približne 600 startupov, ktoré zamestnávajú vyše 3 000 zamestnancov. Máme záujem o to, aby sa tento počet na Slovensku zvýšil a tiež, aby dochádzalo k častejšej škálovetelnosti týchto startupov (*scale-up*), čo v praxi znamená rozvoj startupu do medzinárodnej spoločnosti zamestnávajúcej niekoľko stoviek a často až niekoľko tisíc zamestnancov.

Až 85 % slovenských startupov je v počiatočných fázach svojho rozvoja: 41 % v beta fáze (fáza nasledujúca po vytvorení prototypu), 50 % generuje príjmy, no z toho 83 % menej ako 100 000 eur. Hlavné zdroje financovania startupov tvoria v prvom rade osobné úspory (74 %), či podporu priateľov a rodiny (22 %). Až 57 % firiem zvažuje relokáciu do inej krajiny a z toho: 80 % kvôli novým trhom/zákazníkom, 48 % kvôli prístupu k financovaniu a 32 % kvôli daňovému a právnomu prostrediu.⁷

Počet zamestnancov v startupoch je v SR stále nízky. Napriek tomu však až 78 % slovenských startupov už vytvorilo pracovné miesta (28 % má 4-9 zamestnancov, 22 % má 10+ zamestnancov, 22 % nemá žiadnych zamestnancov, 19 % má 2-3 zamestnancov a 9 % má 1 zamestnanca). V najbližšom roku až 46 % slovenských startupov plánuje zamestnať 2-3 ľudí, 19 % startupov 4-9 a 17 % až 10+.⁸ Startupy majú navyše záujem zamestnávať vysokokvalifikovaný personál.

Súčasný stav startup scény na Slovensku je charakteristický:

- slabou ponukou finančných a nefinančných nástrojov,
- nedostatočným prepojením startupovej komunity na vysoké školy či vedecké inštitúcie,
- nízkou úrovňou vzájomnej spolupráce jednotlivých členov slovenského startupového ekosystému,
- nedostačujúcimi podnikateľskými zručnosťami, slabou motiváciou a celkovo nízkym záujmom o podnikanie ako kariérnu voľbu,
- neprimeraným regulačným zaťažením podnikania (zbytočnými prekážkami).

Silnými stránkami slovenského startupového ekosystému sú hlavne cenová dostupnosť produktov/služieb, vzdelaná, kvalifikovaná a jazykovo vybavená pracovná sila, či relatívne dobrá dostupnosť zamestnancov/členov tímu (s výnimkou sektora informačných a komunikačných technológií, ktorý je naopak značne poddimenzovaný).⁹

³ Albert Bravo-Biosca: „The dynamics of Europe's industrial structure and the growth of innovative firms“ Konferencia spoločného výskumného centra v Seville, október 2011.

⁴ Annual Report on European SMEs 2013/2014 - A Partial and Fragile Recovery, Európska komisia, júl 2014, dostupné na internete: [Európska komisia](#)

⁵ European Commission, DG Research and Innovation, Research and Innovation Performance in Slovakia, 2013

⁶ SBA, Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2012, dostupné na internete: [Správa o stave malého a stredného podnikania v SR](#)

⁷ KPMG, Startup Survey 2014 (str. 15, 17, 19), dostupné na internete: [KPMG](#)

⁸ KPMG, Startup Survey 2014 (str. 19), dostupné na internete: [KPMG](#)

⁹ KPMG, Startup Survey 2014 (str. 35), dostupné na internete: [KPMG](#)

2. STRATEGICKÉ CIELE PODPORY STARTUPOV V SR

Startupový ekosystém v SR sa začal vyvíjať v rokoch 2010 – 2011 prostredníctvom parciálnych iniciatív súkromného sektora. Verejný sektor sa v téme podpory startupov začal angažovať od roku 2013, a to prostredníctvom realizácie projektu Národného podnikateľského centra (ďalej len „NPC“), tvorby národných schém podpory startupov a programovania OP Val, ktorý prináša dlhodobé udržateľné riešenia v kontexte kľúčových iniciatív Európskej komisie zameraných na podporu podnikania (napríklad Akčný plán pre podnikanie 2020, Iniciatíva Small Business Act a podobne). Dôvodom realizácie tejto koncepcie je neustále sa zvyšujúci dopyt slovenských startupov po podporných službách pre ich podnikateľské aktivity. Neexistencia komplexného systému štátnej podpory pre startupy v SR môže vplývať aj na snahu slovenských startupov nachádzať uplatnenie v zahraničí, napríklad aj v Prahe, Budapešti alebo Varšave, kde už v súčasnosti existujú programy na podporu startupov (jav nazývaný ako „brain drain – únik mozgov“).

Výber nástrojov na podporu startupov sa medzi viacerými krajinami líši. V Spojených štátoch amerických, globálnom centre inovácií a výskumno-vývojových aktivít, sa napríklad v rámci programu „Startup New York“ poskytujú startupom daňové úľavy počas prvých desiatich rokov podnikania. V Izraeli, ktorý je tiež považovaný ako vzor pre krajiny, ktoré sa rozhodnú komplexne podporovať startupy, sa podpora štátu sústreďuje na zriaďovanie kvalitných technologických inkubátorov s profesionálnymi mentormi a tiež na prilákanie zahraničného rizikového kapitálu. Výsledkom je, že za každý investovaný dolár v Izraeli je izraelská vláda pripravená párovať investíciu dodatočnými šiestimi dolármi¹⁰.

Z EÚ vyniká opatreniami predovšetkým Veľká Británia a Nemecko a to najmä vďaka stimulom pre anjelských investorov¹¹, ktorých úloha je v startupovom systéme nezastupiteľná, keďže financujú najrizikovejšie začiatkové fázy podnikania. Česká republika, Poľsko a Maďarsko, s ktorými Slovensko tvorí regionálne zoskupenie Vyšehradskej štvorky, taktiež veľmi aktívne podporujú startupy rôznymi národnými programami. Ich súčasťou sú tak v Českej republike, Poľsku ako aj Maďarsku špeciálne opatrenia určené na podporu internacionalizácie startupov v globálnych startupových centrách, najmä v Silicon Valley.

Podpora podnikateľských aktivít startupov je nevyhnutná aj vzhľadom na prebiehajúce aktivity na národnej ako aj európskej úrovni v oblasti podpory digitálnej ekonomiky, digitálnych služieb a jednotného digitálneho trhu. Snahou o odstránenie prekážok, ako napríklad sprístupnenie otvorených údajov a služieb verejnej správy v elektronickej forme (Open Data), môže byť v budúcnosti výrazne podporená činnosť startupov a ich ekonomická výkonnosť. Aj preto podporujeme zintenzívnenie aktivít orgánov verejnej správy v tomto smere.

Úloha Slovenska v tomto kontexte spočíva v sledovaní 3 strategických cieľov:

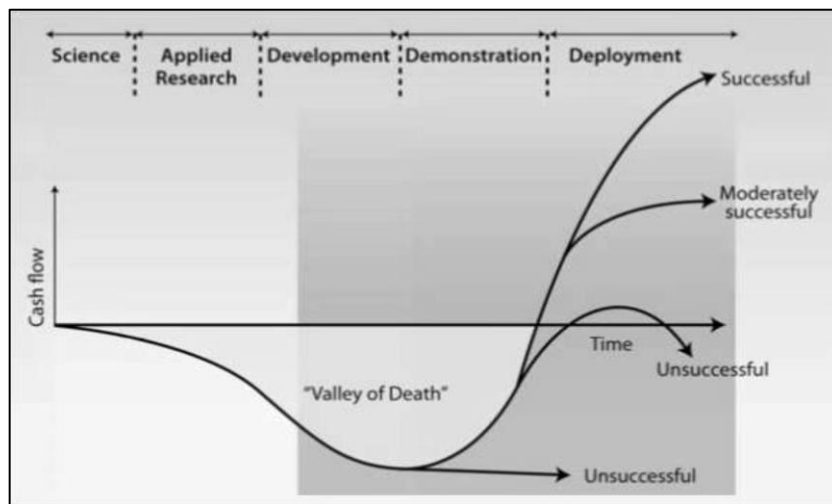
1. *Vytvorenie vhodných podmienok pre podnikanie*, t.j. vytvorenie regulačného prostredia bez zbytočných prekážok pre vznik a pôsobenie startupov na trhu.
2. *Vytvorenie a poskytovanie podporných služieb pre posilnenie startupového ekosystému*, t.j. vytvorenie infraštruktúry a služieb pre podporu záujemcov o podnikanie, startup tímov, etablovaných startupov.
3. *Financovanie najmä tzv. „Death Valley“ fázy podnikateľských iniciatív*, t.j. „Údolia smrti“, kedy väčšina startupov zlyháva.¹²

¹⁰ Financial Times, The Israeli take on start-up risk, 19.2.2014, dostupné na: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/babcfd3e-98b0-11e3-a32f-00144feab7de.html#axzz3YbdwwYpd>

¹¹ Anjelský investor je prevažne fyzická osoba, ktorá poskytuje startupom a iným malým podnikom kapitál, výmenou za vlastníctvo podielu alebo za konvertibilný dlh.

¹² Segment startupov vyznačuje vysokou úmrtnosťou, t.j. približne 90 % startupov zlyhá ešte v rannom štádiu. Na trhu je preto len malý záujem o financovanie tejto fázy.

Graf č. 1: „Údolie smrti“

Zdroj: Gompers, Paul A.; and Lerner, Josh. (2001). *The Money of Invention – How Venture Capital Creates New Wealth*. Boston, MA: Harvard Business School Press.

Pojem „Death Valley“¹³ (slovenský ekvivalent „Údolie smrti“) (graf č. 1), priamo súvisí s počiatočnou fázou podnikania, kedy sa startup nachádza ešte len v samotnom štádiu vývoja inovatívneho produktu, služby či prototypu, avšak bez dosiahnutia zisku. V zmysle prekonávania „Death Valley“ fázy je kľúčová úloha kapitálu, ktorý sa do startupu, respektíve vývoja jeho inovatívneho produktu, služby alebo prototypu vloží. V procese prekonávania „Death Valley“ fázy je ale v dôsledku vysokej „úmrtnosti“ startupov len malý záujem o jej financovanie. Nezastupiteľnú úlohu v tomto smere predstavuje podpora zo strany štátu (najmä pri malých ekonomikách, akou je aj slovenská), anjelských investorov, *crowdfundingu*¹⁴ či iných foriem *seed financovania*¹⁵. Pri prekonávaní „Death Valley“ fázy je zásadným okamihom tzv. „Break Even Point“¹⁶ („bod zvratu“), kedy obrat pokryje celkové náklady firmy, a teda sa zatiaľ nevytvárajú žiadne zisky, ale zároveň nedochádza k ďalším stratám. V prípade startupov je však známe, že len pomerne malé percento z nich fázu „Death Valley“ aj reálne prekoná a stane sa mierne úspešnou (*moderately successful*) až úspešnou (*successful*) firmou. Napriek tomu, aj v tomto štádiu naďalej pretrváva riziko stagnácie až opätovného zlyhania. V tomto kontexte je dôležité zdôrazniť, že podpora startupov z verejných zdrojov, aj v prípade ich zlyhania, nepredstavuje absolútnu finančnú stratu. Alokované zdroje sú využité na budovanie odborných kapacít jednotlivcov, tímov, rozvoj myšlienok, produktov a služieb.

Očakáva sa, že výsledky tejto stratégie budú udržateľného charakteru a premietnu sa do:

1. zvýšeného záujmu o podnikanie, vzniku a prežitia nových startupov,
2. budovania kompetencií záujemcov o podnikanie, podnikateľov a ich tímov,
3. tvorby kvalifikovaných pracovných miest v rýchlo rastúcich technologických a inovatívnych sektoroch a sektoroch náročných na vedomosti,
4. zvýšenia úspešnosti slovenských MSP na trhu EÚ a mimo EÚ,
5. zvýšenia výdavkov na výskum a vývoj a ich efektívnosti,
6. zvýšenia inovačnej výkonnosti.

¹³ V odbornej literatúre sa taktiež používa označenie „Valley of Death“.

¹⁴ *Crowdfunding* predstavuje spôsob financovania projektov prostredníctvom získavania finančných príspevkov od veľkého počtu subjektov. Tento proces sa najčastejšie realizuje cez online crowdfundingové platformy, napríklad cez *Kickstarter* (najväčšia crowdfundingová platforma na svete)

¹⁵ Označenie *seed financovanie* sa používa pri financovaní podnikania v počiatočnej fáze, ktorá je označovaná aj ako „Death Valley“. *Seed financovanie* slúži na naštartovanie podnikania novozačínajúceho podniku. Taktiež môžu byť na financovanie „Death Valley“ fázy využité investície od najbližších, tzv. FFF financovanie. FFF financovanie predstavuje financovanie počiatočného štádia startupu na základe pôžičky od *Family, Friends & Fools*.

¹⁶ V odbornej literatúre sa taktiež používa označenie *mŕtvy bod*, *kritický bod rentability* či *nulový bod*.

3. PREHLAD NAVRHOVANÝCH RIEŠENÍ

Riešenia pre podporu podnikania startupov a posilnenia ekosystému v SR sú navrhnuté komplexne pre všetky fázy vývoja startupov (graf č. 2 – graf č. 4) s dôrazom na najrizikovejšiu časť podnikania startupov fázu „Death Valley“, kedy väčšina startupov zlyháva. Realizovať sa však budú aj opatrenia pre fázu pred založením právneho subjektu startupu a pre rastovú fázu startupov.

Navrhované opatrenia – napríklad daňové opatrenia, podnety pre anjelských investorov a združenia anjelských investorov, poskytovanie nefinančných služieb pre startupy, zlepšenie kapitálového financovania pre startupy, podpora vysokých škôl, vzdelávacích centier a organizácií výskumu a vývoja pri realizácii podporných aktivít pre začínajúcich startupistov – môžu obsahovať prvok štátnej, respektíve minimálnej pomoci v prospech startupov, prípadne iných subjektov (napríklad anjelských investorov). Pri realizácii takýchto opatrení bude preto potrebné postupovať v súlade s príslušnými pravidlami v oblasti štátnej pomoci. Vzhľadom na to, že opatrenia budú zamerané na skupinu príjemcov (nie na individuálny startup), odporúča sa, aby príslušní garanti zodpovední za implementáciu vypracovali schémy štátnej pomoci, respektíve schémy minimálnej pomoci za účelom realizácie predmetných opatrení.

V nasledujúcej tabuľke uvádzame všetky navrhované opatrenia, ktoré majú slúžiť na podporu startupov v SR s grafickým znázornením každého opatrenia v zodpovedajúcej časti životného cyklu startupu:

#	PROBLÉM	RIEŠENIE	SUBJEKTY ZODPOVEDNÉ ZA IMPLEMENTÁCIU	TERMÍN SPLNENIA ¹⁷
ZÁKLADNÉ PREDPOKLADY PRE REALIZÁCIU PODPORNÝCH OPATRENÍ PRE STARTUPY				
I.	Cieľová skupina subjektov pre pripravované opatrenia nie je jasne vymedzená	Vymedzenie startupu a proces výberu	Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	31.12.2015
II.	Agenda podpory startupov nemá ucelenú koncepciu	Prijatie koncepcie vládou SR a zastrešenie startupovej agendy na Ministerstve financií SR v spolupráci s Ministerstvom hospodárstva SR, Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR	Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	31.12.2015

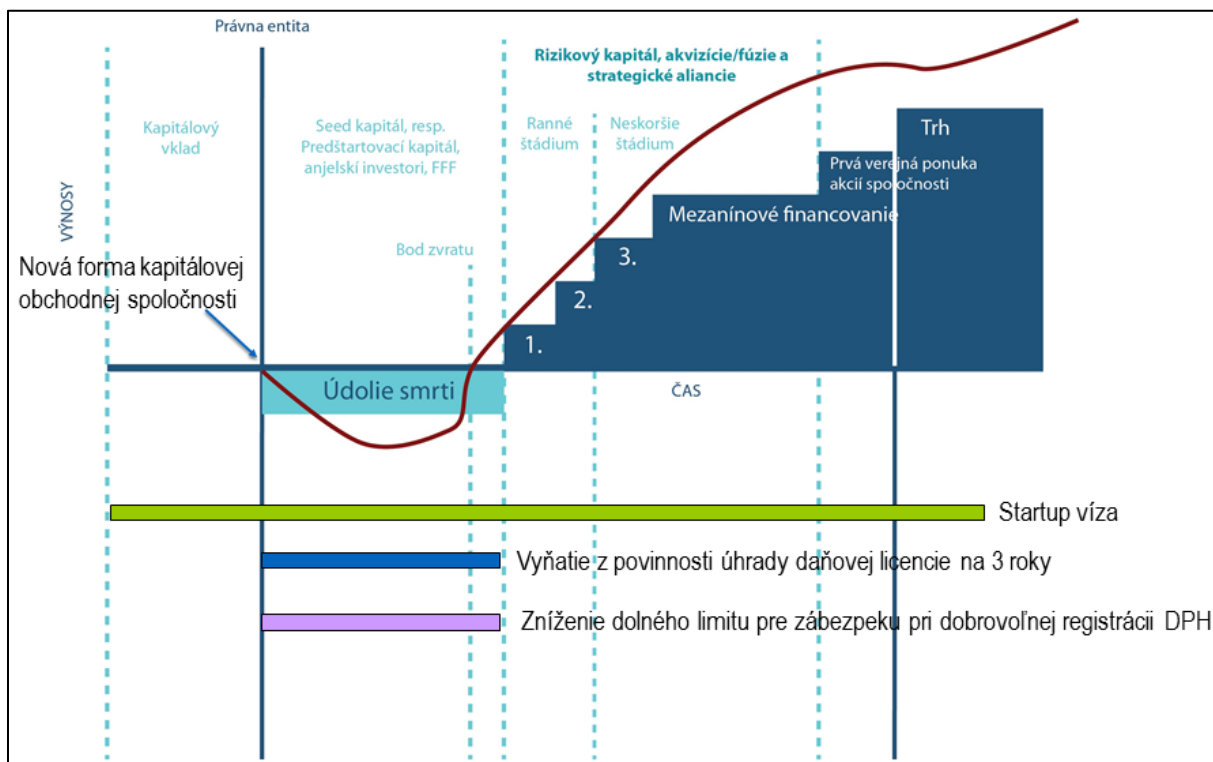
¹⁷ Termín splnenia uznesenia, ktoré sa vzťahuje k danému opatreniu a to buď formou legislatívnej úpravy alebo vypracovaním dodatočných materiálov pre realizáciu opatrenia

NÁVRHY OPATRENÍ PRE PODPORU STARTUPOV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Strategický cieľ A: Vytvorenie vhodných podmienok pre podnikanie

III.	Nedostatočný právny rámec spoločností pre správne fungovanie startupov	Nová forma kapitálovej obchodnej spoločnosti	Ministerstvo spravodlivosti SR Ministerstvo financií SR ¹⁸	30.06.2015
IV.	Daňová politika, ktorá obmedzuje likviditu startupov	Vyňatie z povinnosti platenia daňovej licencie a zmeny pri ukladaní zábezpeky pri dobrovoľnej registrácii platiteľa DPH	Ministerstvo financií SR	31.12.2015 31.08.2015
V.	Pobyt zahraničných inovatívnych subjektov v SR	Udeľovanie národných víz startupom z krajín mimo Európskej únie („startup víza“)	Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR	31.08.2015

Graf č. 2 – Strategický cieľ A (Vytvorenie vhodných podmienok pre podnikanie)

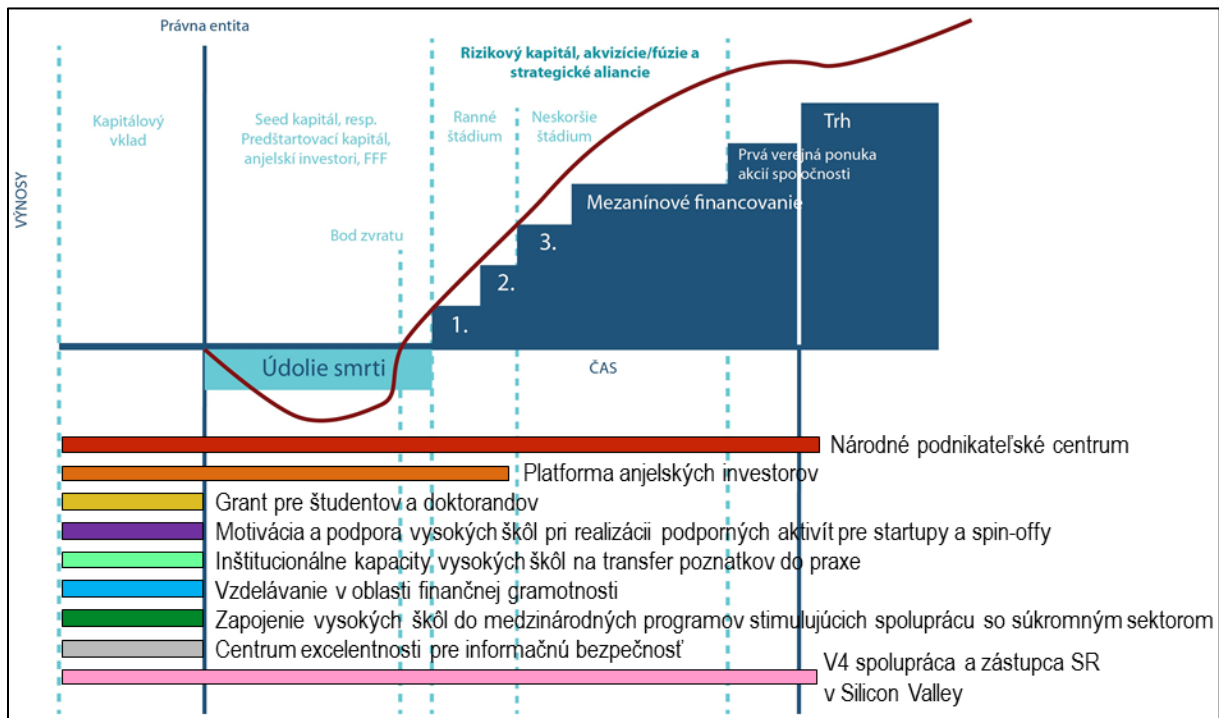
¹⁸ Zapojenie Ministerstva financií SR v rámci uznesenia Vlády Slovenskej republiky č. 191/2014 bod C.11. k materiálu Koncepcia rozvoja kapitálového trhu

Strategický cieľ B: Vytvorenie a poskytovanie podporných služieb pre posilnenie ekosystému startupov

VI.	Nedostatočné kompetencie záujemcov o podnikanie, startup tímov, chýbajúci ucelený systém podpory	Zriadenie Národného podnikateľského centra, vytvorenie infraštruktúry, zavedenie množiny nástrojov pre podporu záujemcov o podnikanie, startupov, firiem	Ministerstvo hospodárstva SR, Slovak Business Agency	31.12.2015
VII.	Nedostatočná aktivita anjelských investorov	Podpora systematického fungovania platformy anjelských investorov v rámci Národného podnikateľského centra	Ministerstvo hospodárstva SR, Slovak Business Agency, Ministerstvo financií SR	31.12.2015
VIII.	Nedostatočná motivácia podstúpiť počiatočné riziko podnikania pri rozvíjaní myšlienky pred založením právneho subjektu	Poskytnutie grantu pre študentov s inovatívnou myšlienkou pred založením právneho subjektu	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	31.08.2015
IX.	Nedostatočná motivácia vysokých škôl, vzdelávacích centier a organizácií výskumu a vývoja realizovať podporné aktivity pre začínajúcich startupistov	Motivácia a podpora vysokých škôl, vzdelávacích centier a organizácií výskumu a vývoja pri realizácii podporných aktivít pre začínajúce startupy/spin-offy ¹⁹ a iniciatívy pre zvýšenie prirodzeného záujmu študentov o podnikanie	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	31.08.2015
X.	Nedostatočná inštitucionálna kapacita pre transfer poznatkov do praxe	V strednodobom horizonte podporovať verejné vysoké školy a pripravované verejnoprávne výskumné inštitúcie v budovaní inštitucionálnej kapacity na transfer poznatkov do praxe	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	31.08.2015
XI.	Nepripravenosť učiteľov na výučbu finančnej a podnikateľskej gramotnosti na základných a stredných školách	Podpora kvality vzdelávania v oblasti finančnej gramotnosti formou vzdelávania učiteľov základných a stredných škôl	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	31.08.2015
XII.	Nedostatočné prepojenie slovenských vysokých škôl a vzdelávacích inštitúcií so súkromnými spoločnosťami a nízka implementácia inovatívnych nápadov študentov v praxi	Podpora zapojenia slovenských vysokých škôl a vzdelávacích inštitúcií do medzinárodných programov stimulujúcich spoluprácu so súkromným sektorom	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	31.08.2015
XIII.	Nedostatočná podpora rozvoja vedeckých a výskumných centier v oblasti informačnej bezpečnosti schopných vytvárať inovatívne riešenia použiteľné v praxi	Vytvorenie centra excelentnosti pre informačnú bezpečnosť	Ministerstvo financií SR Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	31.08.2015
XIV.	Nedostatočná koordinácia a vzájomná podpora startupov z krajín Vyšehradskej štvorky	Pravidelné stretnutia pracovnej skupiny krajín Vyšehradskej štvorky pre problematiku podpory startupov a inovácií a vytvorenie pozície pre stáleho zástupcu SR v Silicon Valley	Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Slovak Business Agency	31.08.2016

¹⁹ Spin-off je inovatívna spoločnosť, ktorá vznikla z vysokej školy (vysokoškolský spin-off) alebo z fungujúcej spoločnosti (korporátny spin-off)

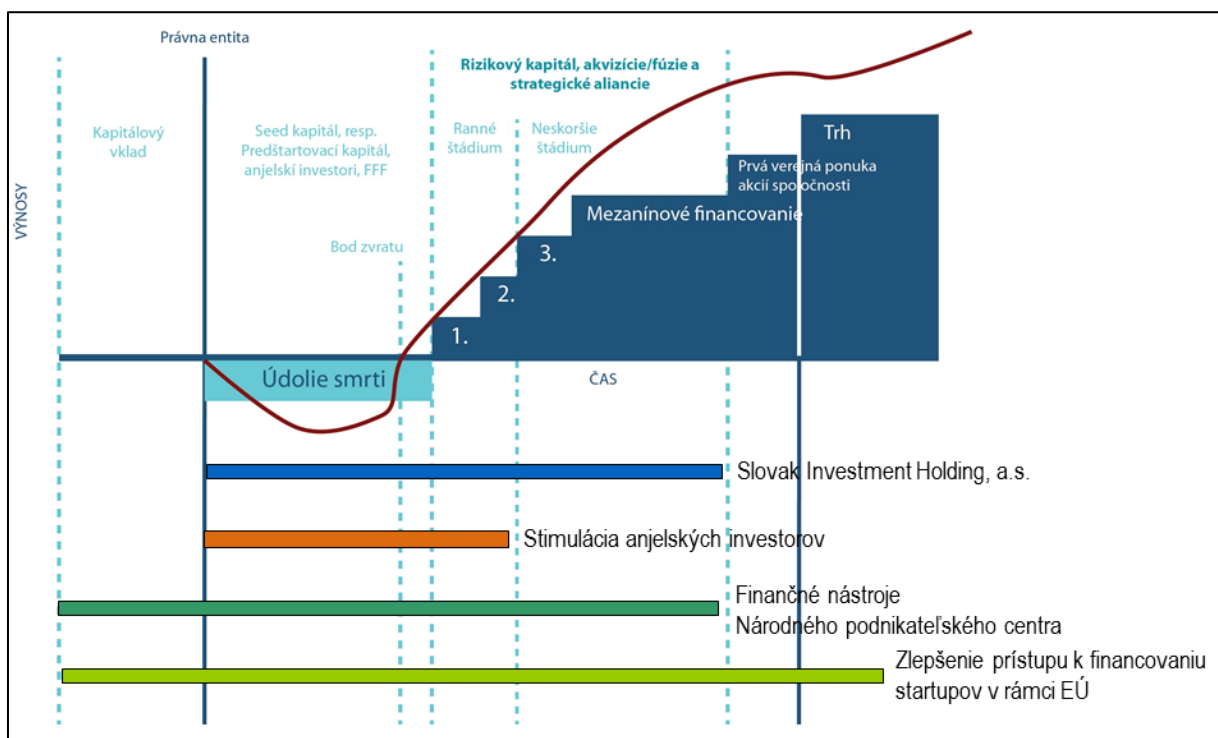
Graf č. 3 – Strategický cieľ B (Vytvorenie a poskytovanie podporných služieb pre posilnenie ekosystému startupov)

Strategický cieľ C: Financovanie najmä tzv. „Death Valley“ fázy podnikateľských iniciatív

XV.	Nízka motivácia individuálnych anjelských investorov	Stimuly pre anjelských investorov	Ministerstvo hospodárstva SR, Slovak Business Agency, Ministerstvo financií SR	30.09.2015
XVI.	Nedostatočný prístup ku kapitálovému financovaniu v skorších, ale aj v rastových fázach startupov	Zlepšenie kapitálového financovania pre startupy cez štruktúru Slovak Investment Holding a zavedenie nových finančných nástrojov pre startupy v rámci Národného podnikateľského centra	Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, SZRB Asset Management, Slovak Business Agency	31.12.2015
XVII.	Problémy s efektívnou alokáciou kapitálu a účinným prepájaním startupov s investormi vyplývajúcimi z cezhraničných prekážok a obmedzeného prístupu k možnostiam financovania	Podpora zlepšenia prístupu startupov a ostatných malých a stredných podnikov k možnostiam financovania v Európe	Ministerstvo financií SR	31.12.2015

Graf č. 4 – Strategický cieľ C (Financovanie najmä tzv. „Death Valley“ fázy podnikateľských iniciatív)

4. ZÁKLADNÉ PREDPOKLADY PRE REALIZÁCIU PODPORNÝCH OPATRENÍ PRE STARTUPY

Problém I: Cieľová skupina subjektov pre pripravované opatrenia nie je jasne vymedzená

Startupy sa vo všeobecnosti definujú ako začínajúce obchodné spoločnosti, ktoré sa snažia aplikovať inovatívne prístupy k riešeniu problémov a disponujú vysokým potenciálom škálovateľnosti. Ich pridanou hodnotou je prelomový alebo zásadným spôsobom vylepšený produkt či služba pre relevantný trh. Napriek tomu, že sa podobné definície vyskytujú aj v odborných publikáciách, pre účely poskytovania vybraných štátom podporovaných opatrení bude nutné vymedziť kritériá, ktoré v slovenských podmienkach zatiaľ neboli jasne stanovené.

Základným predpokladom opatrení pre podporu startupov je teda identifikácia okruhu subjektov, ktoré sa budú kvalifikovať na vybrané poskytované stimuly. Výber cieľovej skupiny by mal prebiehať v súlade s transparentným posudzovaním žiadateľov na základe presne stanovených definičných kritérií. Základné parametre bude nutné určiť čo najpresnejšie a najúčelnejšie, aby sa predišlo vylúčeniu subjektov, ktoré majú byť podporené a zneužívaniu pripravovaných opatrení neoprávnenými subjektmi.

Riešenie I: Vymedzenie startupu a proces výberu

Základnými parametrami startupu pre získanie vybraných podporných nástrojov navrhnutých v tomto materiáli sú:

- startupom je kapitálová obchodná spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky, od ktorej vzniku neuplynulo viac ako 36 mesiacov a zároveň:
 - vznikla za účelom tvorby inovatívneho produktu alebo služby,
 - je mikro, malým alebo stredným podnikom²⁰,
 - sa vyznačuje tým, že väčšina hlasovacích práv patrí fyzickým osobám, ktoré sú jej zakladateľmi.

Poskytnutie vybraných opatrení bude môcť byť podmienené splnením dodatočných kritérií. Pri vybraných opatreniach bude splnenie jednotlivých kritérií podmienené rozhodnutím výboru zloženého zo zástupcov verejnej správy (predovšetkým MF SR, MH SR, MŠVVaŠ SR) a súkromného sektora. Výbor bude zriadený na základe pripravovanej legislatívy na podporu malého a stredného podnikania. Pri posudzovaní inovatívnosti produktu alebo služby bude výbor brať do úvahy, či v čase posudzovania ide o individuálne vytvorené produkty a služby podľa špecifikácie zákazníka, ktoré nie je existujúca spoločnosť fungujúca na spoločnom európskom trhu schopná vytvoriť rovnakou alebo veľmi podobnou metódou a v rovnakej alebo veľmi podobnej kvalite. Rozhodovací proces bude prebiehať v spolupráci so zástupcami súkromného sektora tak, aby bola zabezpečená transparentnosť, spoľahlivosť a efektívnosť výberu.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR

Problém II: Agenda podpory startupov nemá ucelenú koncepciu

Podpora inovácií a inovačných projektov je na Slovensku realizovaná viacerými ministerstvami (MF SR, MH SR, MŠVVaŠ SR) a agentúrami (SBA, Slovenská inovačná a energetická agentúra – SIEA, Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky – CVTI SR). Jednotlivé inštitúcie nie sú z pohľadu podpory

²⁰ Príloha I nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 Zmluvy (Ú. v. EÚ L 187, 26. 6. 2014)

startup ekosystému v súčasnosti koordinované. Predkladaná koncepcia navrhuje koordináciu a súčinnosť hlavných aktérov.

Riešenie II: Prijatie koncepcie vládou SR a zastrešenie startupovej agendy na Ministerstve financií SR v spolupráci s Ministerstvom hospodárstva SR a Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR

Za koordináciu činností v oblasti podpory startupov bude zodpovedať MF SR v spolupráci s MH SR a MŠVVaŠ SR. Táto koordinácia bude predstavovať rozhodujúci prvok úspechu nielen pre implementáciu na národnej úrovni, ale aj pre viditeľnosť a atraktivitu ekosystému pre zahraničné subjekty.

Funkcia MF SR bude zahŕňať:

- a) koordináciu aktivít počas prípravnej, nábehovej a implementačnej fázy navrhovaných opatrení v tomto materiáli,
- b) systematické zapájanie a diskusiu s kľúčovými aktérmi,
- c) pravidelný monitoring a hodnotenie napĺňania cieľov koncepcie a vplyvov opatrení na vznik a aktivitu startupov na Slovensku.

Funkcia MH SR a MŠVVaŠ SR bude zahŕňať poskytovanie podpory pri implementácii navrhovaných opatrení v tomto materiáli, ktoré je možné z hľadiska oprávnenosti financovať z OP VaI, respektíve kapitoly jednotlivých rezortov. Úlohou SBA bude primárne implementácia navrhovaných vybraných opatrení v tomto materiáli prostredníctvom Národného podnikateľského centra (ďalej len „NPC“).

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo školstva, vedy výskumu a športu

5. NÁVRHY OPATRENÍ PRE PODPORU STARTUPOV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

STRATEGICKÝ CIEĽ A: VYTVORENIE VHODNÝCH PODMIENOK PRE PODNIKANIE

Problém III: Nedostatočný právny rámec spoločností pre správne fungovanie startupov

Regulačné prostredie SR vykazuje pre efektívne fungovanie startupov viacero bariér, ktoré súvisia s najviac využívanou formou podnikania – spoločnosťou s ručením obmedzeným (s.r.o.). Súčasná legislatívna úprava s.r.o. neumožňuje efektívne využitie nástrojov, ktoré sú vo svete bežne dostupné a týkajú sa nastavenia vstupu a výstupu kapitálu z/do spoločnosti, ochrany práv zakladateľov firmy a investora a možnosti efektívne motivovať zamestnancov vlastníckym podielom spoločnosti. Vstup, respektíve výstup investorov do s.r.o. alebo a.s. v súčasnosti síce je možné upraviť v spoločenskej zmluve, respektíve v stanovách, avšak ide o verejne prístupné dokumenty, kde záležitosti týkajúce sa nastavenia vstupu, respektíve výstupu (ako napríklad podmienky, za ktorých bude možné pristúpiť k predaju spoločnosti), môžu byť informáciou, ktorá by mala zostať v utajení ako obchodné tajomstvo. Aj keď sa už v súčasnosti uzatvárajú medzi spoločníkmi/akcionármi osobitné neverejné zmluvy upravujúce vzťahy medzi nimi navzájom, respektíve vzťahy medzi spoločníkmi/akcionármi a spoločnosťou, tieto sú v dôsledku chýbajúceho legislatívneho rámca v praxi málo efektívne a reálne nevyhnutiteľné.

Riešenie III: Nová forma kapitálovej obchodnej spoločnosti

Pre optimálnu súčinnosť investorov v startupoch a rozvoj startupov je v SR najefektívnejšie zaviesť novú právnu formu kapitálovej obchodnej spoločnosti, ktorá umožní flexibilné nastavenie majetkových vzťahov, možnosti vstupu investora, ale predovšetkým jeho výstupu z investície. Čiastočné zapracovanie vybraných právnych inštitútov s touto funkciou do existujúcich foriem spoločností na Slovensku, by neumožnilo komplexné riešenie problému.

Riešením je zavedenie hybridnej formy kapitálovej obchodnej spoločnosti, ktorá kombinuje prvky spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti. Bude sa jednať o typ spoločnosti, na ktorú by sa vzťahovali viaceré ustanovenia o súkromnej akciovej spoločnosti. Dané opatrenie je v súlade so schváleným uznesením vlády SR 191/2014 bod C.11. ku Konceptii kapitálového trhu, ktorým bola ministrom spravodlivosti SR uložená úloha predložiť návrh novelizácie zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov vrátane možnosti vytvorenia špecifického typu obchodnej spoločnosti.

Základné imanie novej formy kapitálovej obchodnej spoločnosti bude začínať od 1 eura a bude rozdelené na akcie, ktoré nebudú verejne obchodovateľné. Umožní sa vydávanie rôznych druhov akcií, ktoré budú spojené s rôznymi právami. Medzi akcionármi bude možné uzavrieť osobitnú neverejnú akcionársku dohodu, v ktorej sa budú môcť dohodnúť napríklad na nasledovnom: právo pridať sa k prevodu akcií za rovnakých podmienok ako majoritný akcionár, právo požadovať prevod akcií, kúpna opcia, predajná opcia a rôzne iné práva. Akcie tejto novej formy spoločnosti bude možné počítat' od 1 eurocenta, čo umožní vydávanie väčšieho množstva akcií a s nimi potom nakladať napríklad pri motivovaní zamestnancov zamestnaneckými akciami.

Nová forma kapitálovej obchodnej spoločnosti bude vhodne reflektovať prostredie, v ktorom slovenské startupy vznikajú. Možnosť flexibilného nastavenia vzťahov v spoločnosti a zavedenie mechanizmov ochrany investície pomôžu stimulovať tento špecifický typ investície do startupov a znížiť mieru averzie voči rizikovým investíciám. V novej forme spoločnosti si zmluvné strany budú môcť dohodnúť obchodnú stratégiu v právne záväznej neverejnej akcionárskej dohode tak, aby citlivé obchodné informácie zostali utajené.

Z dôvodu realizácie tohto opatrenia dôjde k novelizácii zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, zákona č. 566/2001 Z.z. o cenných papieroch a investičných službách v znení neskorších predpisov a ostatných súvisiacich právnych predpisov.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo financií SR,

Problém IV: Daňová politika, ktorá obmedzuje likviditu startupov

V počiatočných štádiách vývoja dosahujú startupy straty spravidla niekoľko rokov. Je to ovplyvnené aj tým, že ich podnikanie si vyžaduje vysoké počiatočné náklady. Z tohto dôvodu majú pre tieto spoločnosti úľavy na dani z príjmov len obmedzený vplyv. V rámci daňovej politiky však existujú opatrenia, ktoré síce v systéme majú svoje opodstatnenie, na startupy však môžu pri vyvíjaní inovatívnych aktivít vplývať nepriaznivo, konkrétne napríklad daňová licencia, ktorá bola zavedená novelou zákona č. 463/2013 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, ktorá nadobudla účinnosť 01.01.2014. Všetky novo založené spoločnosti sú v prvom roku fungovania oslobodené od povinnosti platiť daňovú licenciu, startupy sa však od iných firiem vzhľadom na rizikovosť svojich aktivít líšia tým, že obdobie, počas ktorého negenerujú zisk trvá obvykle dlhšie ako jeden rok. V dôsledku toho môžu byť startupy povinné uhradiť daňovú licenciu aj napriek tomu, že ešte nedosiahli zisk, ktorý by mal byť zo strany štátu zdanený.

Zdaniteľná osoba je v podmienkach SR oprávnená žiadať o dobrovoľnú registráciu platiteľa dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) aj pred dosiahnutím zákonom stanovenej výšky obratu 49 790 eur, a to bez ohľadu na to, či ešte len zahájila prípravnú činnosť potrebnú k výkonu ekonomickej činnosti alebo ju už reálne vykonáva a bez ohľadu na charakter plánovanej alebo vykonávanej ekonomickej činnosti.

Výhodou dobrovoľnej registrácie je možnosť odpočtu DPH subjektu na vstupe, čo z ekonomického hľadiska znamená nákup tovarov a služieb bez DPH. Rozhodnutie správcov dane o registrácii startupov závisí od výsledkov preverovania historických údajov startupu na daňovom úrade alebo jeho organizačných zložkách.

V najčastejších prípadoch sa pri podaní žiadosti o dobrovoľnú registráciu za platiteľa DPH vyrubuje zábezpeka v rozmedzí od 1 000 eur do 500 000 eur, pričom jej výška závisí od rozhodnutia príslušného daňového úradu, ktoré vychádza z posúdenia rizika vzniku nedoplatku na dani zo strany žiadateľa. Zábezpeka sa obvykle vracia až po uplynutí 12 mesiacov odo dňa jej zaplatenia, avšak len v prípade, keď v tejto lehote nedôjde k jej použitiu na úhradu nedoplatku na dani. Pre startupy však zadržanie finančných prostriedkov na dané obdobie môže znamenať spomalenie podnikateľskej činnosti, respektíve na ne môže pôsobiť aj likvidačne v dôsledku nedostatočnej likvidity. Obmedzujúco vplýva na startupy v tomto zmysle aj dĺžka rozhodovania o registrácii startupu ako dobrovoľného platiteľa DPH.

Riešenie IV: Vyňatie z povinnosti platenia daňovej licencie a zmeny pri ukladaní zábezpeky pri dobrovoľnej registrácii platiteľa DPH

S cieľom umožniť zvýšenie likvidity startupov počas začiatkových najkritickejších fáz podnikania, MF SR navrhuje oslobodenie od povinnosti uhrádzať daňovú licenciu pre vybrané startupy na obdobie 3 rokov na základe ich kvalifikácie podľa definovaných kritérií startupu (viď kapitola Riešenie I). V prvom roku fungovania sú od licencie oslobodené všetky spoločnosti a predĺženie tohto obdobia môže startupy ďalej pozitívne stimulovať, a to aj vzhľadom na dosahovanie straty v začiatkoch podnikania obvykle počas dlhšieho obdobia než je to u ostatných spoločností. Dodatočnou podmienkou pre uplatnenie tohto opatrenia okrem splnenia parametrov definície startupu však bude, aby konatelia a spoločníci daného startupu nemali zákaz akejkoľvek podnikateľskej činnosti a neboli dlžníkmi daňového úradu, sociálnej poisťovne alebo niektorej zo zdravotných poisťovní.

Problémy spojené s rozhodovaním o startupoch ako zdaniteľných osobách pre možnosti dobrovoľnej registrácie platiteľa DPH u príslušného správcu dane, majú byť odstránené úpravou zákona č. 222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Predmetom tejto úpravy bude okrem iného aj revízia registračného procesu daňových subjektov za platiteľov DPH (všetkých podnikateľských subjektov v SR plošne, nielen startupov). Z ustanovenia zákona č. 222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov pojednávajúceho o identifikácii subjektov, ktorým bude uložená zábezpeka, budú vypustené osoby, ktoré v čase podania žiadosti o registráciu pre DPH vykonávajú len prípravnú činnosť. Pri vyhodnocovaní splnenia podmienok pre uloženie zábezpeky bude rovnako pre všetkých žiadateľov posudzované riziko vzniku daňových nedoplatkov a porušovania povinností vyplývajúcich zo zákona č. 222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov u štatutárov, spoločníkov takýchto žiadateľov a u osôb s nimi prepojených.

V prípade, že u startupov požadujúcich registráciu na DPH budú identifikované daňové nedoplatky a porušenia povinností, budú považované za rizikové osoby, rovnako ako ostatné rizikovo vnímané subjekty a bude u nich uplatnený rovnaký postup pri uložení zábezpeky s rovnakým intervalom jej možnej výšky. U daňovo spoľahlivých startupov požadujúcich registráciu na DPH bude na základe novej úpravy možné realizovať registráciu na DPH bez uloženia zábezpeky.

Doposiaľ platná úprava podmieňujúca dobrovoľnú registráciu osôb v prípravnej fáze podnikateľskej činnosti pre účely DPH zaplatením zábezpeky bude zrevidovaná. Dobrovoľné i povinné registrácie nebudú podmienené úhradou zábezpeky. Nezaplatená zábezpeka bude predmetom vymáhania správcu dane. Týmito úpravami sa predpokladá zjednotenie procesov dobrovoľných a zákonných registrácií, vrátane príslušných lehôt.

Z dôvodu realizácie týchto opatrení dôjde k novelizácii zákona č. 463/2013 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a zákona č. 222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo financií SR

Problém V: Pobyt zahraničných inovatívnych subjektov v SR

Cudzinci, občania tretích štátov (štáty, ktoré nie sú členskými štátmi Európskej únie, zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, respektíve Švajčiarskou konfederáciou), môžu pricestovať na územie Slovenskej republiky a zdržiavať sa tu dlhšie ako 90 v rámci 180 dní len na základe udeleného národného víza alebo udeleného pobytu.

Keďže pred príchodom zahraničného startupu (jednotlivca alebo tímu) z tretej krajiny do Slovenskej republiky nie je jasné, či jeho projekt bude úspešný z dlhodobého hľadiska, do Slovenskej republiky pricestuje na základe národného (D) víza definovaného v zákone č. 404/2011 Z.z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ak sa jeho projekt osvedčí a bude vhodné, aby v ňom zahraničný inovatívny subjekt na území SR pokračoval, v lehote 90 dní pred skončením platnosti národného víza požiada o udelenie prechodného pobytu na účel podnikania.

Žiadosť o národné vízum sa predkladá na teritoriálne príslušnom zastupiteľskom úrade SR a žiadosť o udelenie prechodného pobytu na miestne príslušnom oddelení cudzineckej polície Policajného zboru.

Riešenie V: Udeľovanie národných víz startupom z krajín mimo Európskej únie („startup víza“)

Informácie o možnosti získania národných víz a prechodného pobytu na účel podnikania pre startupy zverejní MH SR a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) na príslušnej web stránke venovanej programom pre podporu startupov, respektíve podpory podnikania a tiež prostredníctvom ekonomických diplomatov na zastupiteľských úradoch.

Záujemca o podanie žiadosti o udelenie národných víz prechodného pobytu na účel podnikania pre startupy svoj projekt najprv konzultuje s ekonomickým diplomatom a s jeho stanoviskom ho zašle prostredníctvom online systému na schválenie výboru (viď kapitola Riešenie I), ktorý bude v SR posudzovať inovatívnosť startup projektov pre udeľovanie jednotlivých foriem podpory navrhnutých v tomto materiáli.

Autor startupového projektu bude môcť pricestovať na územie Slovenskej republiky na základe národného víza, ktoré sa mu udelí v záujme SR. Žiadateľ o národné vízum spolu so žiadosťou a dokladmi definovanými v zákone č. 404/2011 Z.z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov predloží i potvrdenie vydané príslušným výborom (viď kapitola Riešenie I), v ktorom sa bude konštatovať, že projekt žiadateľa výbor schválil v rámci startupového programu na základe účelu tvorby inovatívneho produktu alebo služby, preto udelenie národného víza bude v záujme SR. Predkladaný výpis z bankového účtu musí potvrdzovať vklad s minimálnou výškou prostriedkov 8 000 eur, ktoré majú slúžiť na účely pôsobenia v SR.

V prípade súhlasného stanoviska MV SR sa žiadateľovi udelí národné vízum umožňujúce zdržiavať sa mu na území SR 12 mesiacov. Zastupiteľský úrad rozhodne o žiadosti o udelenie národného víza pre autora startupového projektu do 10 dní od jej prijatia. Autor startupového projektu bude môcť využiť všetky existujúce služby pre implementáciu svojho projektu (dlhodobé poradenské služby, inkubačné služby, poradenstvo a podobne) pod podmienkou zriadenia firmy v SR.

Pokiaľ zahraničný subjekt, autor startupového projektu, bude priebežne plniť kritériá na pokračovanie v projekte i po uplynutí 12 mesiacov, najneskôr v posledný deň platnosti národného víza požiada o udelenie prechodného pobytu na účel podnikania na miestne príslušnom oddelení cudzineckej polície Policajného zboru. Vzhľadom na skutočnosť, že oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru o žiadosti rozhoduje v lehote 90 dní od jej podania, odporúča sa žiadosť o udelenie prechodného pobytu na účel podnikania podať aspoň 90 dní pred skončením platnosti národného víza, a to s cieľom predchádzať prípadom prerušenia oprávnenosti pobytu na území Slovenskej republiky.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Problém VI: Nedostatočné kompetencie záujemcov o podnikanie, startup tímov, chýbajúci ucelený systém podpory

Pred založením podniku, ale aj v začiatkových najkritickejších fázach podnikania (vývoja startupu) majú osoby alebo subjekty relatívne malé skúsenosti s podnikaním a s tým súvisiace kompetencie. Z týchto dôvodov sa v mnohých európskych krajinách v súlade s politikami Európskej komisie na podporu podnikania túto medzeru snaží pokryť verejný sektor komplexnými službami. Tieto sú pre záujemcov o podnikanie, začínajúce firmy a samozrejme startupy ocenené vzhľadom na možnosť dodatočného vzdelávania a získavania zručností potrebných pre rozbeh podnikania, vlastné fungovanie na trhu a aj prežitie na trhu. Jedná sa predovšetkým o asistenciu pri definovaní obchodného plánu, pomoc pri strategickom plánovaní, technologické poradenstvo, poskytovanie dlhodobých poradenských služieb, právne poradenstvo, ale aj inkubovanie firiem a mnohé iné finančné a nefinančné služby.

Riešenie VI: Zriadenie Národného podnikateľského centra, vytvorenie infraštruktúry, zavedenie množiny nástrojov pre podporu záujemcov o podnikanie, startupov, firiem

V záujme adekvátnej reakcie verejnej správy na dopyt po komplexných službách pre podporu malého a stredného podnikania bol pripravený projekt zriadenia NPC (NPC predstavuje služby, nie primárne infraštruktúru realizované SBA)²¹. NPC bude financované predovšetkým zo štrukturálnych fondov EÚ (OP Val), pričom podstatou NPC je najmä:

- rozšírenie portfólia služieb SBA o nové nástroje (finančné a nefinančné), ktoré budú financované z Operačného programu Výskum a inovácie 2014 – 2020 (OP Val) pre záujemcov o podnikanie, startupy a existujúcich podnikateľov,
- umiestnenie služieb pre cieľové skupiny do jedného priestoru (koncept one-stop-shop²²),
- komplexné riešenie služieb pre podporu startup scény, pričom bude spolupracovať s existujúcimi centrami na podporu startup komunity (priestory – inkubátor, akcelerátor, co-working a nástroje – napríklad poskytovanie dlhodobých poradenských služieb, odborné poradenstvo, SBIR schéma²³) v rámci NPC,
- kooperácia s partnermi orientovanými na podporu podnikania,
- podpora prepojenia akademického prostredia (vysoké školy, vedeckovýskumné kapacity) s potrebami podnikateľského prostredia.

Prvá fáza stratégie sa začala implementovať prostredníctvom národného projektu SBA v spolupráci s CVTI SR v máji 2014. V rámci tejto pilotnej fázy bude otvorené NPC v Bratislave vrátane *Front Office*, v ktorom by mali byť umiestnené zastúpenia aj iných relevantných inštitúcií poskytujúcich služby pre podnikateľov/záujemcov o podnikanie (napríklad Eximbanka, Slovenská záručná a rozvojová banka, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR, SIEA a ďalšie).

V prvej fáze projektu NPC budú pripravené 4 nové programy, z ktorých väčšina je orientovaná aj na startupy. Pre potenciálne MSP, ktoré majú záujem rozbehnúť vlastné podnikanie bude určený Akceleračný

²¹ V rámci financovania NPC z verejných zdrojov budú dodržané všetky povinnosti vyplývajúce z príslušných ustanovení zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení neskorších predpisov

²² Priestor (budova, kancelária a iné) alebo miesto, kde sú poskytované rôzne služby pre cieľovú skupinu

²³ SBIR schéma je určená na podporu využitia nových nápadov v hospodárstve (Operačný program výskum a inovácie, Prioritná os 3, špecifický cieľ 3.1.1: Nárast vzniku nových konkurencieschopných MSP)

program, ktorého súčasťou je aj vybudovanie špecializovaného priestoru pre podporu kreativity, tzv. CreativePoint. Podporou začínajúcich a existujúcich MSP sa bude zaoberať Inkubačný program, ako aj Stážový program. Inou cieľovou skupinou stážového programu budú taktiež záujemcovia o podnikanie. Rastový program, zameraný na podporu internacionalizácie bude primárne určený už pre existujúce MSP. Systém budovania inkubátorov, ktorý sa bude realizovať na základe a v súlade s Partnerskou dohodou SR 2014 – 2020 a Operačným programom Výskum a inovácie, bude prebiehať v zmysle pripravovanej jednotnej koncepcie na podporu inkubátorov a bude zohľadňovať potrebu, regionálne špecifiká, ako aj sektorové zameranie budúcej národnej siete inkubátorov vo všetkých oblastiach.

Druhá fáza plnenia stratégie sa bude financovať z už schváleného OP Val od roku 2015/2016. Súčasťou nástrojov financovaných prostredníctvom OP Val by mala byť aj spolupráca so Slovak Investment Holding, a.s. (ďalej len „SIH“) v podobe správy fondu určeného na podporu MSP, ale aj spustenie nových finančných nástrojov (viď kapitola Strategický cieľ C, Riešenie XVI). V tejto druhej fáze budú otvorené aj pobočky NPC vo vybraných krajských mestách SR, pričom podmienkou je umiestniť pobočky do existujúcej infraštruktúry, napríklad vysokých škôl (nejde teda o budovanie novej infraštruktúry, ale prenos nástrojov a *know-how* z NPC v Bratislave do regiónov s využitím synergie akademického/vedeckovýskumného prostredia). Súčasťou konceptu NPC budú aj ďalšie, už existujúce nástroje na podporu startupov v podobe napríklad Štátneho programu (pre nepodnikateľov) a Schémy de minimis na podporu startupov (pre podnikateľov), ktoré budú spustené už v 1Q 2015.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo hospodárstva SR, SBA

Problém VII: Nedostatočná aktivita anjelských investorov

Investície anjelských investorov nie sú často formalizované, respektíve verejné, a preto je pomerne zložitá získať presné štatistické údaje o ich výške alebo rozsahu. Tento stav súvisí aj s tým, že v SR neexistuje systematicky podporované združenie/združenia anjelských investorov, ktoré v iných krajinách monitorujú investičné aktivity do startupov, napomáhajú spájaniu podnikateľov (startupov) s anjelskými investormi, analyzujú investičnú aktivitu anjelských investorov, presadzujú záujmy týchto investorov a podobne.

SBA spolu so Združením mladých podnikateľov Slovenska v roku 2011 síce takéto neformálne združenie založili (Klub podnikateľských anjelov Slovenska), avšak vzhľadom na obmedzené zdroje sa jeho činnosť koncentruje takmer výlučne na vyhľadávanie investičných príležitostí a na sprostredkovanie kontaktov medzi anjelskými investormi a startupmi hľadajúcimi kapitál.

Riešenie VII: Podpora systematického fungovania platformy anjelských investorov v rámci Národného podnikateľského centra

Riešením situácie je podpora systematického fungovania existujúcej a/alebo novej platformy/platformiem anjelských investorov za podmienky splnenia vopred stanovených kritérií. Poslaním týchto platformiem bude podpora spájania investorov so startupmi. V tomto ohľade je koncipovaný aj OP Val, ktorý predpokladá finančné krytie takejto aktivity.

Podmienkou podpory bude členstvo v *European Business Angel Network* (ďalej len „EBAN“), ktorá zastrešuje európske platformy anjelských investorov a bola zriadená Európskou komisiou. Úlohami združenia anjelských investorov bude vytvorenie databázy investorov a startupov pôsobiach v SR, kvantitatívne analýzy investičnej činnosti anjelských investorov a organizovanie vzdelávacích podujatí a workshopov o investovaní s edukatívnym charakterom pre širokú verejnosť vrátane stredných a vysokých škôl.

Úlohami platformy/platformiem anjelských investorov bude napríklad aj vytvorenie databázy investorov, kvantitatívne analýzy investičnej činnosti anjelských investorov, vytvorenie mechanizmu na hodnotenie startupov

(rating) napríklad prostredníctvom skupiny súkromných domácich a zahraničných investorov. Hodnotenie by mohlo slúžiť ako jeden z faktorov rozhodovania pre anjelských investorov a tiež by mohlo byť využité pre účely dodatočných foriem štátnej podpory.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo hospodárstva SR, SBA, Ministerstvo financií SR

Problém VIII: Nedostatočná motivácia podstúpiť počiatočné riziko podnikania pri rozvíjaní myšlienky pred založením právneho subjektu

Kultúra podnikania mladých ľudí v SR je veľmi špecifická aj vzhľadom na záujem študentov podstúpiť podnikateľské riziko a podstúpiť možný podnikateľský neúspech. Mladí ľudia často zanechávajú svoje nápady, idey a inovatívne myšlienky z dôvodu neistoty dlhodobiejšieho príjmu. Z tohto dôvodu u nás prevažuje tendencia zamestnania. Jeden z najvyšších zdrojov inovatívnych a startupových aktivít v ekosystéme inovácií sú práve študenti. Svoj startupový nápad však ukončia zároveň s ukončením štúdia, často pár mesiacov pred sfinalizovaním do reálnej podoby samostatne fungujúceho právneho subjektu. To platí nielen u jednotlivcov, ktorí študujú, ukončia štúdium, ale aj u tých, ktorí disponujú niekoľkoročnými pracovnými skúsenosťami.

Zmena tejto kultúry si vyžaduje dlhodobý proces, ktorý je založený predovšetkým na vzdelávacom systéme a prepojení vzdelávania s finančnou odmenou. Snaha štátu odbremeniť jednotlivcov s významným inovačným a podnikateľským potenciálom, môže nastoliť pozitívne zlepšovanie celého podnikateľského a inovačného potenciálu mladých ľudí.

Riešenie VIII: Poskytnutie grantu pre študentov s inovatívnou myšlienkou pred založením právneho subjektu

Jedným zo spôsobov, ako problém komplexne uchopiť z krátkodobého hľadiska, je navrhnúť kombináciu finančnej a nefinančnej podpory počas časovo ohraničeného obdobia pre cieľovú skupinu – študentov (vrátane doktorandov) na vysokých školách alebo vzdelávacích inštitúciách. Navrhujeme, aby bol poskytnutý grant tým študentom, ktorí majú záujem rozvíjať svoje inovatívne myšlienky a podnikateľské zámery na školách, v spolupráci so školami, s centrami excelentnosti a inkubátormi. Cieľom opatrenia je podporiť podnikavosť mladých ľudí a prebrať časť rizika pri najkritickejšej fáze rozvoja podniku. Výška grantu a dĺžka obdobia, počas ktorého sa bude poskytovať bude vopred stanovená, pričom grant bude určený na pokrytie nákladov spojených s podnikateľskými aktivitami nádejného mladého podnikateľa počas obdobia deviatich mesiacov. Kritériá pre výber študentov určí MŠVVaŠ SR.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Problém IX: Nedostatočná motivácia vysokých škôl, vzdelávacích centier a organizácií výskumu a vývoja realizovať podporné aktivity pre začínajúcich startupistov

Vysoké školy a organizácie výskumu a vývoja sú miesta s vysokým potenciálom na vznik nových nápadov, ideí a príležitostí na nadviazanie spolupráce s aktérmi s rôznou odbornosťou a profesiou. Študenti vysokých škôl sú mladí, kreatívni ľudia, ktorých idey a nápady môžu byť pri vhodných podmienkach základom pre rozvoj startupu, respektíve môžu mať potenciál komerčného využitia. Súčasne je však žiaduce, aby akademické prostredie neprichádzalo o potenciál týchto ľudí.

Súčasný systém financovania vedy, výskumu a inovácií nedostatočne motivuje vysoké školy a ostatné organizácie výskumu a vývoja na vytváranie podmienok, ktoré umožňujú študentom a absolventom pôsobenie v inkubátoroch, ako aj ich podporu. Osobitný potenciál v niektorých prípadoch môže mať aj prístup

k infraštruktúre vysokých škôl (laboratóriá, stroje a prístroje). V rokoch 2007 – 2015 boli v rámci OP výskum a vývoj plošne modernizované výskumné kapacity všetkých typov výskumných inštitúcií. Komplexnejšie boli taktiež podporené výskumno-vývojové infraštruktúry v podobe vysokoškolských vedeckých parkov v rámci štátnych a verejných výskumných inštitúcií (Slovenská akadémia vied, vysoké školy). V rámci nich boli vybudované moderne vybavené výskumné laboratória v kľúčových oblastiach výskumných priorit – ako napríklad materiálový výskum, informačno-komunikačné technológie, biomedicína, biotechnológie, energetika, životné prostredie a výskum v oblasti pôdohospodárstva. Súčasne majú tieto inštitúcie spolupracovať s podnikateľským sektorom a vytvárať podmienky pre rozvoj inovatívneho podnikania cez budovanie inkubátorov. Neriešenou otázkou zatiaľ zostáva vytvorenie zvýhodnených podmienok na spoluprácu pre vybraný typy podnikov, ako sú startupy a spin-offy.

Riešenie IX: Motivácia a podpora vysokých škôl, vzdelávacích centier a organizácií výskumu a vývoja pri realizácii podporných aktivít pre začínajúce startupy/spin-offy a iniciatívy pre zvýšenie prirodzeného záujmu študentov o podnikanie

Podstatou tohto opatrenia je podpora vysokých škôl a organizácií výskumu a vývoja pri vytváraní takých podmienok, ktoré umožnia zosúladiť aktivity študentov (vrátane doktorandov) a zamestnancov organizácií výskumu a vývoja potrebných pre rozbeh startupu počas štúdia, prípadne počas zamestnania.

Zámerom je vytvorenie inštitucionálnych grantových schém, ktoré sprístupnia startupom a spin-offom infraštruktúru vysokých škôl a organizácií výskumu a vývoja, vytvoria podmienky na poskytovanie služieb, ktoré prevažne poskytujú súkromné inkubátory, vrátane základných právnych a ekonomických služieb spojených s rozbehom podnikania, riešenia otázok patentovej ochrany, vzdelávacích aktivít a podobne. Bez riešenia tejto otázky by výskumné inštitúcie mohli poskytovať prístup k výskumnej infraštruktúre a s ňou spojenými službami za trhovú cenu. V zahraničí býva štandardom, že vybrané typy firiem – ako napríklad startupy a spin-offy – majú možnosť spolupracovať s výskumnými inštitúciami za zvýhodnených podmienok. Na vyriešenie tejto otázky je potrebné vypracovať, schváliť a implementovať osobitnú schému štátnej pomoci slúžiacej pre tento účel.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Problém X: Nedostatočná inštitucionálna kapacita pre transfer poznatkov do praxe

Slovenské vysoké školy a pripravované verejnoprávne výskumné inštitúcie nemajú dostatočne vybudované interné kapacity na riadenie transferu poznatkov do praxe a vyhľadávanie príležitostí na komerčné využitie ich tvorivej činnosti. Vybudovanie takejto kapacity si vyžaduje vstupné investície, najmä na prípravu špecialistov na takúto činnosť, či vytvorenie informačných tokov, ktoré pri súčasných obmedzených zdrojoch odkladajú systematický prístup vysokých škôl a ostatných inštitúcií na neskoršie obdobie, čím nie je naplno využitý ich potenciál v akcelerácii externého prostredia, komerčného potenciálu tvorivej činnosti a podobne.

Riešenie X: V strednodobom horizonte podporovať verejné vysoké školy a pripravované verejnoprávne výskumné inštitúcie v budovaní inštitucionálnej kapacity na transfer poznatkov do praxe

Pre vytvorenie potrebnej inštitucionálnej kapacity budú podporené projekty zamerané na tvorbu kapacít v rámci vysokoškolského prostredia, či pripravovaných verejnoprávných výskumných inštitúcií, ktorých úlohou bude aktívne monitorovať výskumnú a vývojovú činnosť v rámci inštitúcie a hľadať možnosti pre jej komerčné využitie, či už formou spin-off/startup aktivít alebo formou licencií, spoločných investícií. Takto vybudované kapacity budú súčasne aktívne v identifikovaní problémov komerčného sektora a v identifikácii možných riešiteľov, inovátorov z akademického prostredia. Budovanie kapacít bude zamerané najmä na personálnu kapacitu, výber špecialistov, ich vzdelávanie a úhradu osobných výdavkov na projektovej báze a v časovo

obmedzenom rozsahu (potreba zarobiť si na seba). Tam, kde to bude účelnejšie, bude preferencia na budovanie spoločných kapacít naprieč viacerými inštitúciami, čím bude možné využiť kreatívny potenciál naprieč viacerými subjektmi.

Súčasťou akčného plánu, ktorý bude konkretizovať návrh tohto opatrenia bude aj analýza a vyhodnotenie programov na podporu inštitucionálnych kapacít vysokých škôl za predchádzajúce programové obdobie 2007 – 2013 v rámci Operačného programu Výskum a vývoj.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Problém XI: Nepripravenosť učiteľov na výučbu finančnej a podnikateľskej gramotnosti na základných a stredných školách

Podnikateľské, finančné a inovatívne myslenie sa začína tvoriť už v mladom veku. Prostredie, ktoré často najzásadnejšie vplyva na kreovanie myslenia mladého človeka je škola, kde trávi väčšinu zo svojho vzdelávacieho času. Absencia informácií o finančných nástrojoch, operáciách a kapitálových rizikách, ale aj o spôsobe komercializácie nápadov je často jednou z hlavných príčin odrádzania mladých ľudí od vlastného podnikania. Tomu, že edukačný proces nezodpovedá požiadavkám rýchlo sa digitalizujúcich oblastí nasvedčuje niekoľko faktov. Štátny pedagogický ústav uskutočnil v apríli 2014 prieskum v súvislosti so zisťovaním úrovne finančnej gramotnosti pedagógov a pripravenosťou pedagógov zabezpečiť finančné vzdelávanie. Výsledky prieskumu ukázali, že iba 1,66 % učiteľov sa v rámci svojho vysokoškolského štúdia pripravovalo v oblasti finančného vzdelávania a 69,85 % učiteľov sa k tejto problematike nepripravovalo v žiadnej forme vzdelávania.

Riešenie XI: Podpora kvality vzdelávania v oblasti finančnej gramotnosti formou vzdelávania učiteľov základných a stredných škôl

Pre zefektívnenie procesu finančného vzdelávania je nevyhnutné zabezpečenie kontinuálneho pokračovania v činnostiach, ktoré zvyšujú povedomie spoločnosti o finančnej gramotnosti. Súčasne treba nadviazať na schválenú koncepciu ochrany spotrebiteľov na finančnom trhu z nej vyplývajúce úlohy v oblasti finančnej gramotnosti a tiež na činnosti podporujúce skvalitňovanie procesu výchovy a vzdelávania a zvyšovania odbornej spôsobilosti už samotných pedagogických fakúlt, zapracovaním Národného štandardu finančnej gramotnosti, ktorý vypracovali najmä MŠVVaŠ SR a MF SR do vzdelávacieho procesu základných a stredných škôl. Ďalším krokom by malo byť finančné vzdelávanie zaradené do všetkých učiteľských študijných odborov, kde budúci pedagóg získava vedomosti pre svoju budúcu činnosť v procese výchovy mladej generácie. MŠVVaŠ SR zabezpečí v spolupráci s MF SR a ostatnými relevantnými partnermi zvýšenie podpory kontinuálneho vzdelávania učiteľov základných škôl a stredných škôl v oblasti finančnej gramotnosti.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Problém XII: Nedostatočné prepojenie slovenských univerzít, vysokých škôl a vzdelávacích inštitúcií so súkromnými spoločnosťami a nízka implementácia inovatívnych nápadov študentov v praxi

Prepojenie talentu študentov na vysokých školách s potrebami súkromných spoločností a aplikovanie ich odbornej expertízy a nápadov do súkromnej sféry je jedným z predpokladov pre vytvorenie inovačného ekosystému. Tradičný vysokoškolský vzdelávací systém zameraný na edukáciu študentov je v kvalitatívne vyspelých vzdelávacích inštitúciách dopĺňaný modelom podnikateľskej vysokej školy (angl. ekv. „*entrepreneurial university*“). Jej cieľom je prenos vedeckovýskumných aktivít do komerčnej sféry a podpora podnikavosti študentov už počas štúdia. Napomáha nielen komercializácii činností, ale tiež zmene kultúry študentov, ktorí získavajú praktické zručnosti a motiváciu uskutočňovať podnikateľskú činnosť.

K prvému odborne zameranému kontaktu študentov v SR so súkromnými spoločnosťami dochádza pritom najčastejšie až po absolvovaní štúdia. Kreativita a potenciálna podnikavosť študentov v SR z tohto dôvodu nie je využívaná a to aj napriek obrovskému potenciálu komercializácie nápadov, respektíve napomáhania súkromným spoločnostiam efektívne riešiť každodenné problémy a nedostatky.

Riešenie XII: Podpora zapojenia slovenských vysokých škôl a vzdelávacích inštitúcií do medzinárodných programov stimulujúcich spoluprácu so súkromným sektorom

Cieľom tohto opatrenia je motivácia vysokých škôl v SR zapájať sa do medzinárodných programov, ktoré podporujú spoluprácu so súkromným sektorom. Prostredníctvom cielenej komunikačnej kampane o možnostiach finančného krytia nákladov programu z operačných programov EÚ bude možné dosiahnuť realizáciu daného opatrenia vysokými školami v SR. Zámerom je, aby bola podporená spolupráca študentov a súkromných firiem, ktoré by spoločne navrhovali riešenia na skutočné trhové problémy. Projekty sa robia v multidisciplinárnych tímoch zložených zo študentov z viacerých inštitúcií, expertov zo súkromných spoločností a akademického personálu. Súkromné firmy by tak získavali nové nápady prostredníctvom týchto projektov. Študenti by získavali skúsenosť z reálnych podnikateľských projektov, vyvíjali by produkty a služby budúcnosti a získavali by tým aj kredity do školy. Vysokoškolskí zamestnanci by získali skutočný trhový pohľad a možnosť zlepšiť svoju expertízu a spôsob organizácie štúdia s metódami z praxe.

Existuje niekoľko medzinárodných programov, v rámci ktorých prebiehajú inovačné projekty prostredníctvom zapojenia súkromných spoločností, vysokoškolských študentov a výskumníkov. V daných krajinách prispievajú k posilneniu spolupráce na inovačných projektoch medzi vysokými školami, súkromnými spoločnosťami a verejnými regionálnymi a národnými inštitúciami. Cieľom tohto opatrenia je, aby sa aj SR zapojila do týchto medzinárodných programov a umožnila tým študentom spolupracovať s globálnymi firmami na skutočných trhových problémoch.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Problém XIII: Nedostatočná podpora rozvoja vedeckých a výskumných centier v oblasti informačnej bezpečnosti schopných vytvárať inovatívne riešenia použiteľné v praxi

Spoľahlivý a bezpečný internet a elektronická komunikácia hrajú významnú úlohu pri vytváraní modernej spoločnosti. S rozširovaním zavádzania informačných a komunikačných technológií do bežného života sa však zvýšil aj počet nežiaducich výskytov narušení dostupnosti integrity sietí, informačných systémov a zneužívania citlivých údajov. Táto skutočnosť významne naruša dôveru verejnosti v moderné technológie a bráni rozvoju digitálnej ekonomiky.

Informačná bezpečnosť predstavuje pre SR perspektívnu oblasť, v ktorej môže uplatniť svoj existujúci potenciál a ponúknuť trhu inovatívne a konkurencieschopné riešenia. Vstup investícií, či už zo strany štátu alebo súkromného sektora, do oblasti pokročilej bezpečnosti môže mať pozitívny dopad na rozvoj našej vedomostnej ekonomiky.

Riešenie XIII: Vytvorenie centra excelentnosti pre informačnú bezpečnosť

Na základe takto identifikovaného priestoru pre zlepšenie podpory v oblasti informačnej bezpečnosti vyplynula pre MF SR a MŠVVaŠ nová úloha pre vytvorenie centra excelentnosti pre informačnú bezpečnosť, ktoré by malo zabezpečiť vytváranie podmienok pre podporu výskumu a vývoja v danej oblasti. Centralizácia špičkových výskumných kapacít prinesie zvýšenie atraktívnosti SR v rámci regiónu Vyšehradskej štvorky (ďalej len „V4“) a vytvorí priestor pre rozvoj inovatívnych technologických startupov, ktoré budú napomáhať pri

implementácií výsledkov výskumu a vývoja do praxe. Návrh akčného plánu, ktorý vypracuje k danému opatreniu MF SR v spolupráci s MŠVVaŠ SR bude pred predložením materiálu na rokovanie Vlády SR predložený na rokovanie Rady vlády pre výskum, techniku a inovácie.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Problém XIV: Nedostatočná koordinácia a vzájomná podpora startupov z krajín Vyšehradskej štvorky

Krajiny V4 (Slovensko, Česko, Maďarsko a Poľsko) spolu vytvárajú pätnástu najväčšiu ekonomiku sveta a sú štvrtým najväčším exportérom Európskej únie. Existuje niekoľko tém, ktoré sú medzi danými krajinami koordinované na politickej, ako aj expertnej úrovni. Téma podpory startupov, ktorých aktivity sú najčastejšie medzinárodné, sa však doposiaľ nestala predmetom rokovaní a spoločných postupov krajín V4. Koordinačné stretnutia o podpore startupov môžu slúžiť pre vzájomnú inšpiráciu a výmenu príkladov dobrej praxe o účinných mechanizmoch podpory startupov, ako aj na prípravu spoločných stratégií a prilákanie zahraničného kapitálu.

Súťaživosť krajín V4 v podpore startupov a ich prilákaní zo zahraničia bude v regióne vždy prítomná. Určitá forma koordinácie prístupov krajín V4 v podpore regionálnych startupov v zahraničí je však pre podporu ich rozvoja žiaduca. Regionálny prístup v podpore startupov a inovačnej spolupráce by bol efektívnejší a umožnil by intenzívnejšie kontakty startupov s významnými investormi a hráčmi, napríklad aj prostredníctvom vzájomného využitia kontaktov a znalostí miestnych pomerov.

Pri vhodnej koordinácii podpory startupov z regiónu V4 je nutné brať do úvahy aj koordináciu diplomatických zastúpení v krajinách s významným inovačným potenciálom a s rozvinutou startup scénou. Takýmto centrom je bez pochyb Silicon Valley v USA s najväčšou koncentráciou startupov, investorov a inkubátorov na svete. Zatiaľ čo Česká republika a Poľsko majú v Silicon Valley vyslaných stálych zahraničných zástupcov zodpovedných za spájanie národných záujmov s miestnym obchodným potenciálom, Slovensko tam nemá žiadne ekonomické zastúpenie. Maďarsko plánuje svojho zástupcu do Silicon Valley vyslať v priebehu roka 2015. Z týchto dôvodov nie je prípadná koordinácia krajín V4 v Silicon Valley možná.

Riešenie XIV: Pravidelné stretnutia pracovnej skupiny krajín Vyšehradskej štvorky pre problematiku podpory startupov a inovácií a vytvorenie pozície pre stáleho zástupcu SR v Silicon Valley

Koordinácia podpory startupov a inovačných politík v regióne V4 by sa mala stať predmetom pravidelných stretnutí relevantných inštitúcií verejnej správy z krajín V4 vo formáte pracovnej skupiny pre problematiku podpory startupov a inovácií. Úlohou tejto pracovnej skupiny by mala byť príprava spoločných stratégií na podporu startupov, inovácií a digitálnej ekonomiky; harmonizácia vystúpení jednotlivých krajín v inštitúciách EÚ a posilnenie pozície spoločnými postupmi; prilákanie zahraničných investorov a startupov do strednej Európy prostredníctvom spoločných prezentácií, workshopov a vzdelávacích podujatí v regióne a zahraničí. Okrem pravidelných osobných stretnutí sa nástrojom na realizáciu týchto úloh stane aj spoločná web stránka s databázou startupov a investorov vo V4 regióne, ktorá bude umožňovať ich aktívne párovanie (*matchmaking*).

Konkrétnym krokom posilnenia prezentácie slovenských startupov je vytvorenie stáleho zahraničného zastúpenia SR v Silicon Valley s miestnym zástupcom. Keďže oblasť Silicon Valley je sídlom najväčších a najúspešnejších technologických spoločností sveta, zástupca SR by primárne plnil úlohu reprezentanta SR pre oblasť podpory priamych a nepriamych zahraničných investícií do SR, respektíve exportu úspešných slovenských produktov a služieb do Silicon Valley. Integrálnou súčasťou zodpovedností zástupcu SR v Silicon Valley bude podpora slovenských startupov. Podmienkou pre výber zástupcu SR v Silicon Valley bude odborná znalosť lokálneho prostredia a vybudovaná sieť kontaktov s kľúčovými predstaviteľmi miestnej startupovej scény.

Úlohou zástupcu SR bude disponovať presnými informáciami o možnostiach financovania, vzdelávania a rozvoja startupov a tiež o možnostiach finančne dostupného ubytovania pre slovenské startupy v Silicon Valley. Zástupca v Silicon Valley bude taktiež vytvárať a neustále rozširovať sieť kontaktov v rámci miestnej startup komunity s cieľom „prepájať“ slovenské startupy s predstaviteľmi tejto komunity. Okrem toho by úlohou zástupcu bolo podporovať miestnu spoluprácu zástupcov krajín V4 s cieľom organizácie spoločných podujatí v Silicon Valley, prezentovania inovačného potenciálu V4, zvýšenia viditeľnosti regiónu V4, podpory dôveryhodnej značky startupov z V4, zabezpečenia prístupu k financiám, vytvorenia širokej siete kontaktných osôb a inštitúcií v Silicon Valley.²⁴ Zástupca SR v Silicon Valley by zároveň v spolupráci s ďalšími dotknutými inštitúciami v SR zabezpečoval sťaže vybraných slovenských startupov v oblasti. V tomto zmysle bude nevyhnutné realizovať dané opatrenie spôsobom, aby sa aj naďalej zabezpečila udržateľnosť podnikateľských aktivít slovenských startupov na území SR.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, SBA

²⁴ Príkladom úspešnej spolupráce európskych regiónov v USA je iniciatíva severských krajín „Silicon Vikings“ (Švédsko, Fínsko, Nórsko, Estónsko, Dánsko a Island) alebo Nordic Innovation House (Švédsko, Fínsko, Nórsko, Dánsko a Island). Veľmi dôležitým prvkom pri budovaní efektívneho a finančne výhodného zastúpenia SR v Silicon Valley je využitie existujúceho potenciálu slovenských profesionálov žijúcich na západnom pobreží USA.

Problém XV: Nízka motivácia individuálnych anjelských investorov

Dlhodobým problémom na Slovensku je nedostatočná aktivita anjelských investorov (investície do podnikov v počiatkovej fáze fungovania, často sa jedná o investície do výšky 100 000 eur), a teda obmedzené možnosti startupov získavať finančné krytie pre svoje podnikateľské aktivity v počiatkových fázach rozvoja. Pritom význam anjelských investorov pre ekonomiku potvrdzuje napríklad štatistika *European Business Angel Network*²⁵, ktorá uvádza, že vplyv anjelských investorov môže v priemere priniesť až 231 %-ný rast zamestnanosti (miera zamestnanosti sa takmer strojnásobuje) a 150 %-ný rast príjmu podnikov.

Dôvodom málo rozvinutého trhu s anjelskými investíciami na Slovensku môže byť práve vysoká rizikovosť investovania do startupov v počiatkových fázach rozvoja, pre ktoré sú investície menšieho rozsahu (anjelské investície) a poskytnutie usmernenia pre podnikanie (avšak nie jeho riadenie) skúsenejším investorom nevyhnutnými faktormi úspechu. Medzera na slovenskom trhu súvisí s neaktivitou anjelských investorov kvôli pomerne rizikovému charakteru týchto investícií a tiež vysokej averzii týchto investorov voči riziku. Priamo to vplyva na počet kvalitných projektov, ktorých je v neskorších fázach rozvoja na Slovensku nedostatok. Paradoxom však je, že pre túto fázu existuje na Slovensku dostatok rizikového kapitálu, ktorý je tým pádom málo využívaný. Riešením situácie sa okrem zvyšovania povedomia o investovaní do startupov (viď Riešenie VII: Podpora zriadenia neformálnej platformy anjelských investorov v rámci Národného podnikateľského centra) javí aj poskytovanie stimulov pre anjelských investorov, ktorých cieľom by bolo zníženie rizika investície anjelského investora.

Riešenie XV: Stimuly pre anjelských investorov

Mobilizácia anjelských investorov a finančná podpora startupov by mala v SR prebiehať aj prostredníctvom dodatočného navýšenia investície anjelského investora do startupu o dotáciu (grant) z verejných zdrojov vo vopred stanovenom percentuálnom podiele z výšky investície anjelského investora (*matching grant*). Ak sa anjelský investor rozhodne vložiť svoj kapitál do startupu napríklad vo výške 50 000 eur, štát udelí danému startupu grant v určitej výške bez nároku na majetkový podiel v spoločnosti a bez zmeny podielu investora, ktorý získal svojou investíciou. Startup bude môcť získať spolufinancujúci grant aj viac krát, maximálne však do presne stanovenej výšky a to kumulatívne bez ohľadu na počet investorov. Dané opatrenie bude možné financovať z prostriedkov alokovaných v Operačnom programe Výskum a inovácie.

Prostredníctvom tohto opatrenia bude priamo podporené financovanie startupov a tiež aktivity anjelských investorov, ktorých investície sa budú môcť zhodnocovať rýchlejšie na základe spolufinancovania startupových projektov zo strany štátu bez toho, aby štát akýmkoľvek spôsobom vstupoval do majetkových a rozhodovacích procesov v rámci startupu.

Podmienkami pre poskytnutie grantu z verejných zdrojov do startupu budú:

- investícia do podniku, ktorý spĺňa kritériá startupu (viď kapitola Riešenie I), ktorý navyše nevykazuje nedoplatky na dani z príjmov, zdravotnom a sociálnom poistení,
- majetkový podiel v startupe, ktorý investor získa touto investíciou môže dosiahnuť najviac 49 %,
- grant udelený startupu nebude podliehať zdaneniu,
- vopred stanovená dolná hranica výšky investície anjelského investora pre kvalifikáciu startupu na grant z verejných zdrojov,

²⁵ EBAN, Research: The Economic Impact of Angel Investment, 2014, dostupné na: http://www.eban.org/research-the-economic-impact-of-angel-investment/#.VON_7dd5OrM

- maximálna výška grantu, ktorý by si takýmto spôsobom mohol startup naakumulovať od viacerých investorov môže byť limitovaná na presne stanovenú výšku (kumulatívne na jeden startup).

Stanovené budú aj kritériá na kvalifikáciu anjelského investora, najmä:

- anjelský investor nie je v právnom, obchodnom, rodinnom a pracovnom vzťahu s niektorým zo zakladateľov, majiteľov alebo zamestnancov startupu,
- ziskava majetkový podiel v danom startupe po prvýkrát a teda v rámci tohto programu sa neumožní poskytnutie ďalšieho grantu pri zvyšovaní podielu investora v startupe, respektíve pri opätovnom získaní podielu.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo hospodárstva SR, SBA, Ministerstvo financií SR

Problém XVI: Nedostatočný prístup ku kapitálovému financovaniu v skorších, ale aj v rastových fázach startupov

Prístup k financovaniu zásadným spôsobom determinuje celkovú úspešnosť startupu. Startupy v SR majú iba obmedzené možnosti ako získať investora. V prípade startupu ide o rizikový kapitál, ktorý je nevyhnutný pre jeho rozvoj a rast. Zo záverov „Ex-ante hodnotenia pre využitie finančných nástrojov v SR v programovom období 2014 – 2020“ vyplýva, že trh kapitálového investovania v SR je nerozvinutý. Súkromní investori nemajú tendenciu byť aktívni ako anjelskí investori, ani ako investori rizikového kapitálu či investori *private equity*. Kapitálové financovanie v SR je charakterizované nízkou mierou dopytu aj ponuky, ale aj nízkou mierou povedomia o výhodách kapitálového financovania a z toho vyplývajúcej chýbajúcej skúsenosti s jednaním s kapitálovými investormi všeobecne. Identifikovaná medzera na trhu kapitálového financovania bola odhadovaná na 138 až 643 miliónov eur.

Riešenie XVI: Zlepšenie kapitálového financovania pre startupy cez štruktúru Slovak Investment Holding a zavedenie nových finančných nástrojov pre startupy v rámci Národného podnikateľského centra

V súlade so závermi „Ex-ante analýzy pre využitie finančných nástrojov v SR v programovom období 2014-2020“ bude pri zabezpečení financovania startupov využitá aj štruktúra SIH. Na kapitálové financovanie môžu byť teda využité aj zdroje Európskych štrukturálnych a investičných fondov vyčlenené na finančné nástroje, ako aj ďalšie zdroje v rámci štruktúry SIH. V rámci nej sú navrhnuté a budú sa poskytovať aj finančné nástroje v oblasti kapitálového financovania.

Okrem modelu financovania prostredníctvom SIH, kde sa v súlade s uznesením vlády č. 736/2013 (k Postupu implementácie finančných nástrojov cez SIH v programovom období 2014 – 2020) očakáva, že jeden z podfondov SIH bude pod správou SBA, sú pre startupy dôležité aj iné formy financovania, napríklad v podobe konvertibilného úveru, kombinácie financovania s poskytovaním dlhodobých poradenských služieb startupu (čo mu garantuje väčšiu šancu udržania sa na trhu) a podobne. Tieto formy podpory by mali byť zavedené v rámci činnosti NPC a financované zo zdrojov OP Val v súlade s aktivitami navrhnutými v OP Val.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, SZRB Asset Management, SBA

Problém XVII: Problémy s efektívnou alokáciou kapitálu a účinným prepájaním startupov s investormi vyplývajúcimi z cezhraničných prekážok a obmedzeného prístupu k možnostiam financovania

Integrácia a rozvoj jednotného kapitálového trhu v Európskej únii je možný iba za predpokladu prekonania série prekážok, ktoré vychádzajú z rozličných právnych, kultúrnych, historických a ekonomických základov jednotlivých členských štátov. Platí to špeciálne pre MSP a startupy. Tie sú dlhodobo primárne závislé na bankovom financovaní, ktoré sa však počas globálnej hospodárskej krízy stalo menej dostupným vzhľadom na rizikovosť spojenú s financovaním začínajúcich podnikov.

Cieľom je, aby bankové zdroje financovania boli dopĺňané a tiež postupne nahrádzané kapitálovým financovaním, čo platí špeciálne pre startupy a malé, no rýchlo rastúce firmy v inovatívnom prostredí, ktoré sú na začiatku podnikania v zásade závislé od externého financovania (obmedzená história *cash flow*, žiadne aktíva, ktoré by mohli slúžiť ako kolaterál a pod.). Prístup na kapitálový trh je však pre väčšinu startupov (rovnako aj pre MSP) drahý, čo súvisí najmä s fixnými nákladmi pri *due diligence* a majetkových záležitostiach (*equity issues*). Ako kľúčovú preto aj naďalej vnímame spoluprácu bánk, ktoré by po zamietnutí žiadosti o úver pre MSP a startupy mali byť súčinné a poskytnúť kvalitnú spätnú väzbu a zároveň informovať klienta o možnostiach financovania na kapitálovom trhu.

Za dôležitý aspekt vnímame tiež potrebu zlepšenia prístupu startupov a MSP k zdrojom financovania (vrátane rizikového kapitálu). Existujú však viaceré bariéry, ktoré pramenia z nedostatočného prepojenia kapitálových trhov EÚ (neexistencia jednotného kapitálového trhu) a obmedzeného prístupu k ponúkaným možnostiam financovania. Prioritou preto musí byť zvyšovanie efektivity fungovania vnútorného trhu, a to najmä:

- väčšia súťaž na trhu
- väčší počet hráčov na trhu
- nové produkty (sekuritizácia atď.)
- znižovanie ceny vstupu na trh tak pre investorov ako aj žiadateľov
- lepšia distribúcia a diverzifikácia rizika
- zdieľanie rizika medzi investormi naprieč EÚ

Ako jeden z ďalších identifikovaných problémov v súvislosti s prístupom startupov a MSP k zdrojom financovania z krátkodobého hľadiska vnímame obmedzenú dostupnosť úverových informácií "*credit information*", ktoré by mohli zahŕňať porovnateľné dáta o úverovom hlásení a hodnotení. V súčasnosti majú prístup k takýmto informáciám väčšinou banky, čo limituje prístup MSP k širšiemu spektru investorov, pôsobiacich na kapitálových trhoch. Zmenu daného stavu vnímame ako možnosť prispieť k vytvoreniu vhodného prostredia pre startupy a MSP. Zvyšovanie štandardov pri poskytovaní informácií bude prínosom aj pre investorov, ktorí takto získajú:

- Právnu istotu
- Porovnateľné informácie
- Porovnateľné produkty (najmä pri sekuritizácii)
- Väčšiu transparentnosť a dostupnosť kľúčových informácií
- Prístup na nové trhy

Riešenie XVII: Podpora zlepšenia prístupu startupov a ostatných malých a stredných podnikov k možnostiam financovania v Európe

Kvôli potrebe poznať aktuálny stav (disponibilné možnosti financovania a hlavné bariéry rozvoja kapitálového trhu) je nevyhnutné, aby aj SR zanalyzovala tieto aspekty. V tejto súvislosti predloží Ministerstvo financií SR do konca roka 2015 komplexnú štúdiu, ktorá sa bude zameriavať na zhodnotenie možností prístupu slovenských startupov a MSP k zdrojom financovania v EÚ a zadefinovaniu faktorov, ktoré bránia financovaniu domácich startupov zo strany zahraničných investorov na základe skúseností ekonomicky vyspelejších krajín.

Cieľom štúdie bude tiež navrhnuť odporúčania pre odstraňovanie prekážok cezhraničného pohybu kapitálu a pre efektívne budovanie jednotného kapitálového trhu.

Subjekty zodpovedné za implementáciu: Ministerstvo financií SR